

Iv. dr. Diószeghy László

A Rend alapítása 700. évének kapujában – történelem, évfordulók

A magyarországi Szent György Rend, ez a hungarikum, alapításánál fogva egyértelműen I. Károlyhoz kapcsolódik. Ezért ideidézek néhány jelentős és érdekes mozzanatot a nagy király uralkodásából, életéből.

2023 – ban volt 700 éve, hogy a király Temesvárról Visegrádra költözött, a királyi udvart visszavitte a nevezetes palotába.

Az előzmények:

Az 1315. évi tavasztól 1323. év tavaszáig, azaz 8 esztendeig tartózkodott Károly Róbert udvarával Temesvárott. I. Károly temesvári tartózkodása a királynak az ország nagyjaival vívott háborúskodásához köthető, amikor is a király az ottani részek potentátjaiban bízott, tőlük kapott támogatást és biztonságot. A temesi vár fontos stratégiai ponton épült a Temesek összefolyásánál mocsarak között, amelyek nehezen megközelíthetővé tették.

Károly Róbert szorongatott helyzetének javítására az ország fővárosát Temesvárra tette át 1315 – ben (tehát 2015-ben volt 700 éve). I. Károly a kiskirályok hatalmi körzeteitől távol, Temesváron rendezte be udvarát. Az ottani kunok szerették, hűségesek voltak hozzá, így saját és családja életét a körükben vélte megvédhetőnek. Temesvárról ellenőrizhette Erdélyt és védhette az ország dunai határát. Bármerről közeledhetett ellenség nem törhetett be olyan hirtelen, hogy a királynak ne maradt volna elég ideje felkészülni a támadásra.

A Temesvárra költözés megkövetelte, hogy az ősi földvárat kővárrá fejlessze. Temesvárt feltehetően már 1307-ben kezdték építeni - bizonyára olasz mesterek. Nyolc esztendeig tartott az építés. Az uralkodó egységbe szervezte katonavárat a királyi várral, vagyis az ikervárat. 1315. évi május hó elején költözött be a király. Kereskedés és ipar tekintetében szabad költözködést és védelmet biztosított a külföldi kereskedőknek és iparosoknak. Sok olasz iparoscsalád követte az udvart Temesvárra. Így megerősödött az ipar, kereskedelem, főleg olasz kereskedők és mesteremberek érkeztek, de ferences minoriták is jöttek. Megnőtt az épületek száma, a vár közelében templomok is épültek. 1315-től 1323-ig tulajdonképpen Temesvár volt Magyarország fővárosa.

Temesvárról a király a tartományurak ellen folytatni tudta harcát a központi hatalom megszilárdítása érdekében. 1322-ben a feudális anarchia Károly Róbert győzelmével ért véget. Így akkor Temesvár átmeneti kiemelt szerepe megszűnt, és Károly Róbertet méltán tisztelték a történelem Temesvár alapítójának. Bonfini a települést később már szép épületekben bővelkedő mezővárosnak írja le.

Temesvári tartózkodása idején a király többször megövezgyült, családtagjait vesztette el. Az udvar költözködése Temesvárról Visegrádra 1323. év tavaszán történt, mivel már semmi nem akadályozta a királyt, hogy székhelyét visszategye ismét az ország központibb helyére -

többek közt az állam könnyebb irányítása végett. A király visegrádi palotáján a hagyomány szerint olasz és német építőmesterek sora dolgozott, készen várta királyi párt, akik 1323. július 13-án már Visegrádon voltak.

Az udvar távozása Temesvárról veszteséget jelentett a városra nézve, főváros szerepe megszűnt, és ismét az uralkodó által kinevezett temesi ispánok székhelye lett. Stratégiai fontossága nem veszett el, hiszen állandóan a magyar seregek fontos bázisának számított. A dualizmus idején a település a vidéki ipari fejlődés egyik bástyája lett, aminek nyomán méltán kapta a „magyar Manchester” elnevezést.

2015. május 9 – én Károly Róbert magyar király köztéri mellszobrát avatták fel Temesváron annak emlékére, hogy hétszáz évvel azelőtt az Anjou-házi uralkodó Temesvárra költöztette Magyarország fővárosát, és nyolc éven át onnan irányította az országot. A Szakács Béla szobrászművész által készített szobor Temesvár központi parkjába, a város történetét alakító személyiségek sétányára került, a sétányon álló 22 mellszobor egyike. A sétányon áll még Hunyadi János, Bartók Béla, Ormós Zsigmond bánsági magyar politikus, író, valamint a város két korábbi polgármestere, a lóvasutat bevezető Telbisz Károly, és az utcai villanyvilágítást Európában elsőként bevezető Török János szobra.

I. Károly bronz szobra életnagyságú, sötét gránittal borított talapzaton a szoborsétány déli oldalán áll. Az elől gravírozott táblán életrajzi adatok olvashatók, a szobor hátsó részén alul pedig az alkotói szignó.

A leleplezésén a város román polgármestere is részt vett. Az alkotást Nicolae Robu polgármester és Titu Bojin, a Temes megyei önkormányzat elnöke leplezte le a Bánsági Magyar Napok keretében. Nicolae Robu polgármester a magyar közmédiának adott nyilatkozatában elmondta, úgy kell tisztelni a történelmet, ahogy volt. „Károly Róbert fővárosi rangot adott Temesvárnak, és ezzel fejlődést indított el a városban” – mondta nyilatkozatában a polgármester. Hozzátette, Temesvár olyan város, ahol az emberek az etnikai vagy vallási sajátosságoktól függetlenül harmóniában élnek.

Helyi címek: Bustul lui Carol Robert de Anjou (I. Károly mellszobra))

Angol cím: Charles Robert Bust

Parcul Central (Központi Park) "Anton von Scudier"

